

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

พฤติกรรมกรออมและความมั่งคั่งของครัวเรือน
ในภาคเหนือของประเทศไทย

ผู้เขียน

นางโสภิต พงษ์รัตนานุกูล

ปริญญา

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รศ.ดร. ศศิเพ็ญ พวงสายใจ

ประธานกรรมการ

รศ.พรทิพย์ เชียรธีรวิทย์

กรรมการ

ผศ.ดร.ปิยะลักษณ์ พุททวงศ์

กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหารูปแบบการออมและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมและความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือ การศึกษาใช้ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทยปี 2549 ซึ่งเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนใน 17 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 2,754 ครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการประมาณสมการกรออมและความมั่งคั่งใช้สมการถดถอย

ผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนในภาคเหนือ มีรายได้เฉลี่ย 16,343.8 บาทต่อเดือนและมีเงินออมเฉลี่ย 3,436.8 บาทต่อเดือน ค่าความโน้มเอียงในการออมเฉลี่ยเท่ากับ 0.21 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุดได้แก่ รายได้ รองลงมาคือหนี้สินรวม ความมั่งคั่ง และจำนวนผู้พึ่งพิงของครัวเรือนตามลำดับ โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นเดือนละ 1,000 บาท จะทำให้ครัวเรือนมีเงินออมเพิ่มขึ้นเดือนละ 690 บาท ถ้าครัวเรือนมีหนี้สินรวมเพิ่มขึ้น 1,000 บาท จะทำให้มีเงินออมลดลงเดือนละ 3 บาท ถ้าครัวเรือนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น 1,000 บาท จะทำให้มีเงินออมลดลงเดือนละ 2 บาท และถ้าครัวเรือนมีผู้พึ่งพิงเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้มีเงินออมลดลงเดือนละ 676.18 บาท

ส่วนการออมในรูปทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือมีมูลค่าเฉลี่ย 878,423.7 บาทต่อครัวเรือน เป็นการออมในรูปทรัพย์สินถาวรเฉลี่ย 751,382.1 บาท และทรัพย์สิน

ทางการเงินเฉลี่ย 129,574.4 บาท ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือได้แก่ รายได้ หนี้สินรวม และจำนวนผู้มีรายได้ของครัวเรือน ตามลำดับ โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น เดือนละ 1,000 บาท จะทำให้ครัวเรือนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น 22,880 บาท ถ้าครัวเรือนมีหนี้สิน เพิ่มขึ้น 1,000 บาท จะทำให้ครัวเรือนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น 660 บาท และถ้าครัวเรือนมีผู้มีรายได้ เพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ครัวเรือนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น 75,127.33 บาท

รูปแบบการออมในทรัพย์สินทางการเงินที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่การฝาก เงินกับสถาบันการเงินและการถือเป็นเงินสดหรืออสังหาริมทรัพย์ แหล่งรับฝากเงินหลักได้แก่ธนาคาร พาณิชย์ไทยและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยครัวเรือนให้ความสำคัญกับความมั่นคงของแหล่งรับ เงินฝากมากที่สุด สำหรับครัวเรือนที่ไม่มีเงินฝากกับสถาบันการเงินกว่าครึ่งมีสาเหตุมาจากรายได้ ไม่พอรายจ่าย เป็นที่น่าสังเกตว่าการออมในรูปแบบเบี้ยสะสมประกันชีวิตและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมีการกระจายตัวดีในทุกสถานะทั้งระดับอายุ การศึกษา สถานภาพการทำงาน และอาชีพหลัก ของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนการออมในพันธบัตร หุ้น กองทุนหุ้นระยะยาวหรือกองทุนรวมเพื่อการ เกษียณอายุยังมีครัวเรือนที่ออมแบบนี้ค่อนข้างน้อย

สำหรับพฤติกรรมการออม พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการออมไว้ใช้ในยามฉุกเฉินหรือเจ็บป่วยมากที่สุด รองลงมาออมไว้ใช้จ่ายยามชราหรือเกษียณอายุ และครัวเรือน ส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญในการออมโดยมีการคิดและวางแผนในการออมเล็กน้อย แต่เก็บ ออมได้น้อยกว่าที่ตั้งใจไว้ แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเงินที่ครัวเรือนได้รับมาจากครอบครัวและ เพื่อนฝูงมากที่สุด รองลงมาได้แก่สื่อโทรทัศน์

ผลการศึกษานี้ นำมาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทใน การส่งเสริมจูงใจครัวเรือนให้มีการออมได้อย่างสม่ำเสมอในรูปแบบการออมกึ่งบังคับ เช่นเบี้ย สะสมประกันชีวิต กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ตลอดจนจัดระบบประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงาน นอกกระบบที่ไม่มีสวัสดิการรองรับ เช่นให้มีการออมเป็นสัดส่วนของรายได้โดยได้รับการสมทบ จากรัฐบาลบางส่วน นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนให้กลุ่มครัวเรือนที่ปราศจากเงินออมเนื่องจาก รายได้ไม่พอกับรายจ่ายมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือน

Independent Study Title Saving Behavior and Wealth of Households in Northern Region of Thailand

Author Ms. Sopit Pongratananukul

Degree Master of Economics

Independent Study Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr. Sasipen Phuangsaichai Chairperson

Assoc. Prof. Porntip Tianteerawit Member

Asst. Prof. Dr. Piyaluk Buddhawongsa Member

ABSTRACT

This study aimed to examine saving patterns and analyze the factors influencing saving and wealth of households in Northern region of Thailand. Information and data were based on the survey conducted by the National Statistical Office in cooperation with the Bank of Thailand in 2006 covering 2,754 households in 17 northern provinces. The analysis was based on the results of descriptive statistics including percentage and arithmetic mean and multiple regression of saving and wealth functions.

The findings revealed households in Northern region had on the average 16,343.8 baht monthly income and 3,436.8 baht saving per month with 0.21 propensity to save. The most important determining factor for saving was income, followed by total debt, wealth, and number of family dependants, respectively. One thousand baht increase in monthly income would lead to 690 baht increase in monthly saving. One thousand baht increase in total debt would reduce saving by 3 baht per month. Similarly, one thousand baht more in wealth status made household save 2 baht less per month and the addition of one more family dependant would force the reduction in saving by 676.18 baht per month.

Wealth or saving in the form of assets amounted to 878,423.7 baht per household on the average which can be distinguished into 751,382.1 baht of durable assets and 129,574.4 baht of financial assets. The factors affecting the wealth of households in northern Thailand appeared to be income, total debt, and number of income earners in order of importance. An increase in one thousand baht monthly income would raise the household wealth by 22,880 baht. The increase in one thousand baht indebtedness would increase household wealth by 660 baht. And the addition of one more income earner would contribute to an improved wealth by 75,127.33 baht.

The most popular forms of saving in terms of financial assets were money deposit in financial institutions and cash holding or precious stones. The major saving trusts were commercial banks of Thai nationality and specialized or specific financial institutions. Households placed primary importance on the secured establishment of the firm or institution where they deposited their saving, more than half of the households having no saving in financial institutions indicated inadequate income to cover expenditure as the reason. It should be noted that the preference to save in the forms of life insurance premiums and pension fund occurred equally well in all demographic groups classified by age, education, work status, and principle occupation of household head. Meanwhile, saving in the forms of bond, stock and investment in long-term equity or retirement mutual fund remained very rare.

On the study of saving behavior, most households were found to save with objectives to use the money in time of emergency or sickness. The secondary objective was saving for old age or retirement living. Most households indicated their awareness of importance of saving and they made just slight calculation of saving plan; however, they could save less than what they planned. The primary source of information of financial interest same mainly from family members and friends, followed by television media.

The findings led to policy recommendation that government sector should play the roles in motivating households to save regularly, by providing semi-compulsory saving plan such as life insurance premium benefit, pension fund, as well as another social security system in which informal workers not covered by the existing system allocate certain percentage of income for saving which will receive a counterpart contribution from government. Secondary occupation or additional income earning activities should be promoted to help increase income earning activities should be promoted to help increase income of those having inadequate income to afford saving.